

Zánik závazku splněním

Doc. JUDr. Filip Melzer, LL.M., Ph.D.

Osnova

- Obecně k zániku závazku
- Obecně ke splnění
- Synallagma
- Subjekty splnění
- Vadné plnění
- Způsob plnění
- Částečné plnění
- Poukázka
- Doklady o dluhu a o splnění
- Náhradní splnění
- Místo plnění
- Čas plnění

Způsoby zániku závazku

- Zánik dluhu X zánik závazku
Zaniká celý závazek, tedy i dluh druhé strany
- Třídění z hlediska uspokojení věřitele
S uspokojením věřitele X bez uspokojení věřitele
- Třídění dle podílu subjektů na zániku závazku
  - zánik jednostranným právním jednáním, dvoustranným či jinak než právním jednáním
- Použitelnost i na jiná práva než obligace (§ 11)
- Právní úprava splnění dluhu: do značné míry jde o úpravu obsahu závazku (co, kde, jak, kdy 3 má být plněno)

Systematika právní úpravy zániku závazku

- Splnění (§ 1908-1980)
- Jiné způsoby zániku závazků
  - Dohoda (§ 1981)
  - Započtení (§ 1982-1991)
  - Odstupné (§ 1992)
  - Splynutí (§ 1993-1994)
  - Prominutí dluhu (§ 1995-1997)
  - Výpověď (§ 1998-1999)
  - Zrušení závazku soudem (§ 2000)
  - Odstoupení od smlouvy (§ 2001-2005)
  - Následná nemožnost plnění (§ 2006-2008)
  - Smrt dlužníka nebo věřitele (§ 2009)

Obecně ke splnění

- Splnění (soluce) = vykonání toho, k čemu je dlužník povinen
- Splnění X plnění (poskytnutí plnění)
  - plnění, kde dluh neexistuje (nedochází ke splnění, vznik BO)
- Plnění X placení: placení = plnění peněžitého dluhu
- Význam zjištění obsahu povinnosti (dluhu, resp. pohledávky)
  - Závazek směřuje k činnosti
  - Závazek směřuje k výsledku činnosti
- Někdy je toto posouzení obtížnější
  - Př.: zprostředkování (§ 2445 I): „Smlouvou o zprostředkování se zprostředkovatel zavazuje, že zájemci zprostředkuje uzavření určité smlouvy s třetí osobou, a zájemce se zavazuje zaplatit zprostředkovateli provizi.“
  - Od splnění povinnosti je třeba odlišovat vznik (splatnost) práva na provizi

- Právní následek splnění
  - Zánik dluhu: § 1908

- Jakou povahu má splnění?
  - Právní jednání nebo faktická činnost?
    - svéprávnost k poskytnutí plnění: § 1934
    - svéprávnost k přijetí plnění
  - Soluční smlouva?
  - Srov. Eliáš a kol. Velký akademický komentář k OZ, II. svazek, s. 1609 – 1618

- V OZ je vyjádřena zásadní nezávislost jednotlivých závazků vzniklých z různých právních důvodů (§ 1913)

Synallagma (§ 1911 – 1903)

- Synallagma = závazek, v němž jsou strany obousměrně zavázány ke vzájemným plněním (věřitel je zároveň dlužníkem), která jsou v rámci dané transakce funkčně a hodnotově propojena takovým způsobem, že mají charakter protiplnění („něco za něco“)
- Genetické synallagma
- Funkcionální synallagma
- Strany jsou oprávněny tuto vzájemnost reálně vyžadovat prostřednictvím specifických námitek (viz dále)
  - To platí i v případě, následného vypořádání pro případ neplatné nebo zrušené smlouvy (§ 2993)

Projevy funkcionálního synallagma:

- **Tzv. námitka nesplněné smlouvy (§ 1911)**
  - Pravidlo pro případ, že si strany mají plnit zároveň – „z ruky do ruky“
  - Následek: právo odepřít plnění (aniž by nastalo prodlení dlužníka)
  - Předpoklady:
    - strany si mají plnit zároveň
    - strana uplatňující námitku je ochotna a schopna plnit
    - druhá strana nesplnila ani není ochotna a schopna plnit

- Srov. např. § 2079 II

- **Tzv. námitka nejistoty protiplnění (§ 1912 I)**
  - (Unsicherheitseinrede)
  - Pravidlo pro případ, že jedna strana má plnit napřed (§ 1912)
  - Následek: právo odepřít plnění (aniž by nastalo prodlení dlužníka)
  - Předpoklady:
    - strana uplatňující námitku má povinnost plnit předem (tj. aniž by již měla povinnost i druhá strana)
    - strana uplatňující námitku je ochotna a schopna plnit
    - plnění druhé strany je ohroženo okolnostmi, které u ní nastaly, které straně uplatňující námitku nebyly a neměly být známy, když smlouvu uzavřela.
      - zvláštní úprava změny okolností

- **Odstoupení od smlouvy v případě nejistoty protiplnění (§ 1912 II)**
  - Předpoklady:
    - stav nejistoty protiplnění (jako při námitce nejistoty)
    - uložení dodatečné přiměřené lhůty ke splnění nebo zajištění plnění
    - marné uplynutí této lhůty

Subjekty splnění

1. Poskytovatel plnění

1. Plnění poskytuje dlužník

2. Plnění poskytuje třetí osoba

- Věřitel **musí** přijmout
  - Od ručitele či jiné osoby zajišťující dluh (§ 1937)
  - Od povinného z relativně neúčinného jednání (§ 597)
  - Od jakékoliv třetí osoby se souhlasem dlužníka (§ 1936)
    - § 1935: plní-li dlužník z vlastní vůle prostřednictvím jiné osoby, odpovídá tak, jako by plnil sám (§ 1935)
- Věřitel **může** přijmout
  - Plnění může věřiteli poskytnout namísto dlužníka i jiná než výše uvedená osoba => kdokoli (§ 1936)
  - Proti vůli dlužníka?

- **Následky poskytnutí plnění třetí osobou:**
  - Poskytl zajišťovatel: subrogace (1937 II)
  - Poskytla jiná osoba (zejména, kde má věřitel povinnost přijmout plnění): právo na postoupení pohledávky (§ 1936 II)
  - Nedojde-li k subrogaci nebo cesi: BO nebo nepřikázané jednání
  - Přednostní postavení původního věřitele (§ 1938 II)

2. Příjemce plnění

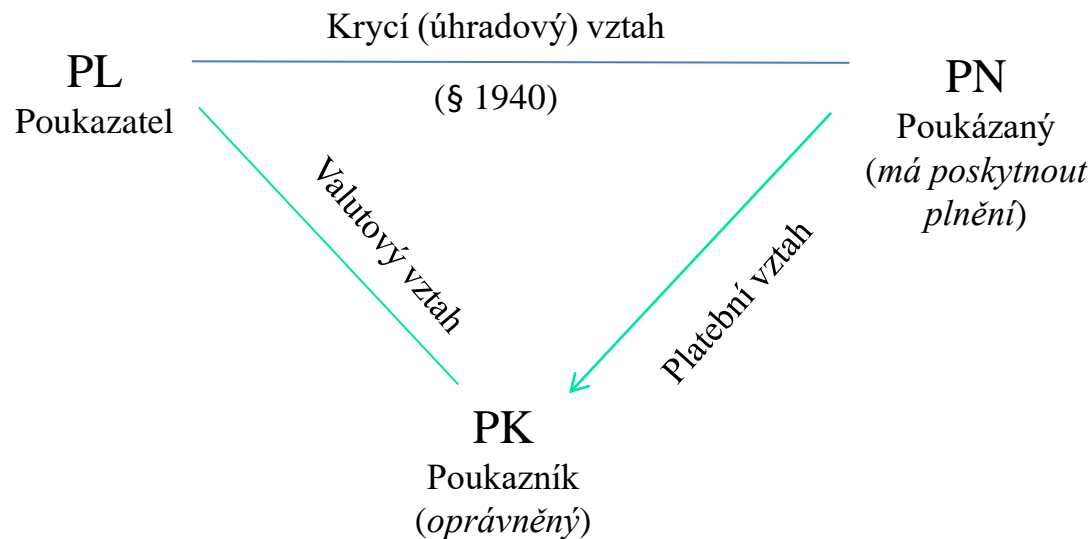
- Plní se věřiteli
- Jiný příjemce plnění než věřitel (např.):
  - Každý kdo předloží věřitelovo potvrzení o splnění dluhu nebo kvitanci (§ 1951)
  - Postupitel (§ 1882 II)
  - Poukazník (§ 1947)

Poukázka (§ 1939-1948)

- Podstata poukázky =>
  - příkaz poukazatele (asignanta) poukázanému (asignátovi), aby plnil poukazníkovi (asignatáři)
  - oprávnění poukazníka (asignatáře) ze strany poukazatele (asignanta) vybrat vlastním jménem plnění u poukázaného (asignáta)
- V rámci poukázky vznikají tyto tři poměry
  - Valutový poměr (mezi poukazatelem a poukazníkem)
  - Krycí poměr (mezi poukazatelem a poukázaným)
    - v pochybnostech příkaz (§ 1940)
  - Platební poměr (mezi poukázaným a poukazníkem)

Struktura poukázky

- (PN dluží PL) + (PL dluží PK) => (PL zmocní PK, ať vybere u PN) + (PL přikáže PN, aby plnil PK)

- **Přijetí poukázky** ze strany PN
  - Do té doby nemá PK vůči PN přímé právo
  - Do té doby může PL poukázku odvolat
    - Zda to má účinky vůči PK závisí na jeho vztahu k PL
  - PN po přijetí nemůže vůči PK uplatnit námitky, které má vůči PL (§ 1943): abstrakce od krycího vztahu

- **Poukázka jako nástroj k plnění existujícího dluhu PL vůči PN z valutového vztahu (§ 1944 odst. 1)**
  - PN jako pomocník při plnění dluhu PL
  - Pokud PN sám dluží PL, pak má PN vůči PL **povinnost vyhovět poukázce**, tj. povinnost PN plnit PK
  - Pokud **PK přivolil** k takovému způsobu splnění dluhu PL, pak je povinen vyzvat PN (tj. **povinen využít poukázky k uspokojení své pohledávky**)

- **Promlčení při poukázce (§ 1945)**
  - je-li poukázka použita pro plnění splatného dluhu (splatnost před přijetím poukázky), pak se pro platební vztah použije počátek promlčecí lhůty z valutového vztahu
  - jinak běží promlčení nároku PK vůči PN samostatně

Jaké má být plnění?

- § 1908 II: „Dlužník musí dluh splnit na svůj náklad a nebezpečí řádně a včas.“
- Plnění má být **řádné** – co to znamená?
  - Bez vad
  - Stanoveným způsobem
  - V místě plnění
  - Nikoli řádné plnění: věřitel je může odmítnout (§ 1910)
    - neocitá se v prodlení
    - smlouva nebo zákon (např. § 2628) mohou stanovit
- Plnění má být **včasné** (§ 1958 an.)
  - Jinak: (zásadně) prodlení dlužníka
  - předčasné plnění může odmítnout (viz dále)

Odpovědnost za vady

- **Vadné plnění** zakládá odpovědnost za vady
- Odpovědnost za vady X záruka za jakost
  - Záruka za jakost:
    - jen smluvní povaha (převzatá záruka, § 1919) nebo i zákonná záruka?
    - Sporné: § 2165 an. (bude novelizováno)
      - NS 33 Cdo 416/2020: zákonná odpovědnost za vady
    - K povaze záruky viz Melzer/Tégl, úvodní výklad před § 2890 an.
- Zásadně jen v případě úplatného plnění
  - Avšak srov. např. 2065

- Věřitel není (zásadně) povinen vadné plnění přijmout; přijme-li však, je splněno.
  - Má však práva z odpovědnosti za vady (§ 1914 II)

- Odpovědnost za vady nevyžaduje zavinění, nevylučují ji ani důvody v § 2913 II (ty vylučují jen NŠ)

- Dispozitivní (avšak např. ochrana spotřebitele)
  - Vzdání se předem (§ 1916 II):
    - jednostranně ze strany věřitele: nepřihlíží se
      - srov. § 2896
    - dohodou: projev nabyvatele v písemné formě
    - § 2898 analogicky?

- Vztah k odpovědnosti za škodu (§ 1925)

Vada

- Plnění vadné, pokud nemá vlastnosti, jaké mít má.
  - faktické vlastnosti
  - právní vlastnosti (§ 1920)
- Jaké má mít plnění vlastnosti (§ 1914, 1916)?
  - Vymíněné
  - Stanovené právními předpisy
    - není-li ujednáno jinak: střední jakost (§ 1915)
  - Způsobilé ke smluvenému účelu
    - typický účel při druhově určeném předmětu plnění (§ 1929)
  - Obvyklé
  - Zvláštní úpravy mohou rozšiřovat (§ 2161)

■ **Rozhodná doba**

- Vada musí existovat v rozhodné době (v době plnění) X může se projevit později
  - srov. § 2100 II 1
- Zvláštní úpravy mohou stanovit jiný okamžik (např. přechod nebezpečí škody na věci; např. při prodlení věřitele - § 1976)
- X záruka za jakost

- **plnění jiné věci** (tzv. aliud) – viz § 2099 I 2
  - nesplnění X odpovědnost za vady

Druhy vad

- Odstranitelné a neodstranitelné
  - srov. § 1923
- Zjevné a skryté
  - v rozhodný okamžik (při běžné prohlídce) – běh reklamačních lhůt (§ 1921 I)
  - X v době uzavření smlouvy (§ 1917, § 1920 II, § 2103): vyloučení práv z vadného plnění
    - Istivé zastření vady, výslovné ujištění o bezvadnosti
- Vědomé a nevědomé (např. § 2112 II 2, § 1921 II)
- Podstatné a nepodstatné (srov. § 2106 an.)
- Faktické a právní (§ 1920)
- Kvalitativní a množstevní (srov. § 1923: doplnění toho, co chybí)

Kdy vada nevede ke vzniku práv z vad?

- Způsobitou vadou je jakákoli vada (s níže uvedenými výjimkami)
- Nápadná a zřejmá (zjevná) faktická vada při uzavírání smlouvy (§ 1917)
  - X vada zjistitelná při běžné prohlídce (§ 1921)
- Zjevná právní vada (§ 1920 odst. 2)
- Přenechání věci jak stojí a leží – úhrnkem (§ 1918)

Vytknutí vady (reklamace)

- Vady je třeba vždy reklamovat, vytknout je (§ 1921), a to ve stanovených lhůtách
  - Vytknutí vady
    - oznámení existence vady +
    - umožnění přezkoumání (předání věci zciziteli, uschování atd.)
    - ≠ uplatnění práva z vad (např. na slevu, odstoupení, výměnu atd.)

- Reklamační lhůta (obecná úprav: § 1921):
  - Subjektivní: bez zbytečného odkladu
    - Tak i záruka za jakost
    - X spotřebitelská koupě zboží (prodej zboží v obchodě)
  - Objektivní: šest měsíců od převzetí
    - Záruka za jakost: v záruční době

- Následek opožděné reklamace
  - Nikoliv zánik práv z vad, ale možnost námítky a jejich nepřiznání v soudním řízení X vědomé vady (§ 1921 odst. 3)
- Následek včasné reklamace - § 1922 (např. stavení lhůt)
- I uplatnění práv z vad vyžaduje dodržení lhůt
  - obecné promlčecí, alternativní závazek s právem volby věřitele
  - X § 2106 odst. 2 – bez zbytečného odkladu

Práva z vadného plnění – systém právní úpravy

- Obecná úprava (§ 1914-1925)
- Speciální úprava (přednostní)
  - Kupní smlouva (§ 2099-2117)
    - Prodej zboží v obchodě (§ 2161-2174)
  - Smlouva o dílo (§ 2605, § 2615-2619)
    - Stavební dílo (§ 2628-2630)
    - V rámci díla se z velké části aplikuje i úprava platná pro kupní smlouvu (viz odkaz v § 2615 odst. 2)
  - Zájezd (§ 2537-2540)

Obecná typologie práv z vadného plnění

- Práva se liší podle povahy a důsledků vady (§ 1923):
  - Fyzické napravení vady (oprava, dodání chybějícího množství)
  - Peněžitá kompenzace vady (sleva z ceny)
  - Zrušení celé transakce jednostranným zrušením závazku *ex tunc*
  - Výjimečně svépomocný prodej věci – u předmětů podléhajících rychlé zkáze (§ 1922 I 2)
- Právo na náhradu nákladů (§ 1924)
  - měsíční lhůta počítaná od uplynutí reklamační lhůty
- Vztah k odpovědnosti za škodu - § 1925

Záruka za jakost (§ 1919)

- Zvláštní projev obecné garance: zcizitel garantuje určité vlastnosti předmětu plnění i pro dobu po splnění (v záruční době)
- Právní důvod záruky:
  - smlouva,
  - jednostranné prohlášení,
  - uvedení doby použitelnosti nebo trvanlivosti
- Délka záruky je určena záruční dobou: je objektivní lhůtou pro vytknutí vady (§ 1921 odst. 2); viz výše
- Je možná zákonná záruka za jakost (viz výše)?

Právní vady

- právní vada (§ 1920 I): předmět plnění má právní vadu, pokud k němu uplatňuje právo třetí osoba, ledaže o takovém omezení nabyvatel věděl nebo musel vědět. V takovém případě to nabyvatel oznámí bez zbytečného odkladu zciziteli.
- srov. § 1916 odst. 1 písm. d): neoprávněné zcizení věci
- Pb. odpovědnost za evikci?
- reklamační lhůta?

Způsob plnění – alternativní závazky (§ 1926-1928)

- **Alternativní závazek** = dluh lze splnit několika způsoby
  - předmět plnění je určen nejen smlouvou, ale i posléze provedenou volbou
  - př.: § 2952

- **Alternativa facultas** = určité plnění má charakter plnění primárního, nicméně dlužník se může zprostit své povinnosti i poskytnutím plnění jiného, které je věřitel povinen přijmout, nemůže je však od dlužníka požadovat

- Povaze závazku musí odpovídat i žalobní petit

- Existují i **další konstrukce**, např. § 2951 (zde: změna závazku)
- **POZOR! druhově určený předmět plnění (§ 1929) není alternativním závazkem!**
  - není třeba žalovat s alternativním petitem
  - srov. však § 1929
- **Dání ke splnění (datio in solutum)**
  - srov. § 2910

- Kdo má právo volby?
  - Východisko – volba náleží dlužníkovi
- Není-li volba provedena včas, přechází právo volby na druhou stranu
  - Dokdy má být volba provedena?
    - má-li právo volby věřitel (§ 1926 I 2)
    - má-li právo volby dlužník?
- Jednou provedenou volbu nelze měnit (§ 1926 III)
- Nelze odlišně volit způsob pro části dluhu (§ 1927 I)
- Nemožnost jedné možnosti :
  - Omezení na ostatní (§ 1927 II)
  - Způsobil ten, kdo neměl právo volby: možnost druhé strany odstoupit (§ 1927 II, § 1928)
  - Zmaření volby vyšší mocí: možnost druhé strany odstoupit (§ 1928)

Placení prostřednictvím platebního nástroje (§ 1909)

- placení (plnění) prostřednictvím směnky (šeku, otevřením akreditivu apod.)
  - kumulativní novace (vystavení směnky nemá vliv na existenci dluhu)
  - subsidiarita původního dluhu (plnění z původního dluhu se lze domáhat, nelze-li dosáhnout splnění ze směnky)
  - účinky splnění ze směnky zpětně k době jejího vystavení
- Musí být ujednáno ve smlouvě jako způsob placení
- X plnění směnky (závazek směřoval k vystavení směnky)
- X zajištění směnkou
- X *datio in solutum*

Částečné plnění (§ 1930)

- Východisko – částečné plnění představuje zátěž pro věřitele, proto **se dluh plní zásadně vcelku**
- Ale: Existuje **povinnost přijmout částečné plnění** i přesto, že to nebylo ujednáno (ale nic to nemění na tom, že dlužník porušuje smlouvu)
  - lze **odmítnout částečné plnění**, pokud by:
    - odporovalo povaze závazku nebo
    - účelu smlouvy + tento účel byl dlužníku zřejmý
- Přijetím části plnění dluh **v této části zanikne** splněním

Plnění ve splátkách (§ 1931)

- Příklad postupného dílčího plnění
  - X opětuující se plnění (např. nájemné)
- Výše i doba jednotlivých splátek je dopředu stanovena (smlouva, soudní rozhodnutí)
- Ohledně každé ze splátek je třeba samostatně posuzovat splatnost, případné prodlení a promlčení
- Ztráta výhody splátek (ztráta lhůt) – je nutné ujednat
  - Časové omezení: nejpozději do splatnosti nejbližší příští splátky

- Následná dohoda o splátkách (již splatného dluhu)
  - zásadně se tato dohoda nevztahuje na úroky z prodlení (§ 1973)

Přiřazení plnění (§ 1932-1933)

- Situace: dlužník dluží z jednoho či více závazků více plnění stejného druhu (prakticky nejčastější u peněžitých plnění) a dlužník poskytne plnění, které nepostačí na úhradu všech dluhů. Na co se má plnění započítat?
  - jistina + příslušenství (§ 513)
  - nezávislé dluhy

§ 1932 (novela č. 192/2021 Sb.)

(1) Má-li dlužník plnit na jistinu, úroky a náklady spojené s uplatněním pohledávky, započte se plnění nejprve na náklady již určené, pak na úroky z prodlení, poté na úroky a nakonec na jistinu, ledaže dlužník projeví při plnění jinou vůli, **a věřitel s tím souhlasí.**

~~(2) Určí-li dlužník, že plní nejprve na jistinu, úročí se náklady i úroky.~~

~~(2) Je-li dlužníkem spotřebitel, který je v prodlení s plněním dluhu, započte se plnění nejprve na náklady již určené, pak na jistinu pohledávky, poté na úroky a nakonec na úroky z prodlení.~~

- § 1932: Dluh + příslušenství (úroky, náklady spojené s uplatněním)
  - Obecně (odst. 1)
    1. již určené náklady
    2. úroky z prodlení
    3. (smluvní) úroky
    4. jistina
    5. ZMĚNA: jen smluvně
  - Dlužník je spotřebitel (odst. 2) + je v prodlení:
    1. již určené náklady
    2. jistina
    3. (smluvní) úroky
    4. úroky z prodlení

- § 1933: více samostatných dluhů se stejným předmětem plnění
  - určí (jednostranně) dlužník
  - podpůrně zákonná pravidla
    1. Dluh, kde byl dlužník upomenut
    2. Dluh, který je nejméně zajištěný (pb.: utvrzení dluhu?)
      - podpůrně: dluh nejdříve splatný

Kvitance (§ 1949 an.)

- Potvrzení o splnění dluhu – důkazní funkce, běžná soukromá listina
- Povinnost vydat kvitanci vzniká na žádost dlužníka
- Náležitosti kvitance (§ 1949 I 2)
- Právní domněnka spojená s kvitancí – jistina a příslušenství (§ 1949 odst. 1)
- Právní domněnka splnění dříve splatných dluhů (§ 1950)
- Pozor na konkludentní prominutí dluhu (§ 1995 odst. 2)
  - Účinky:
    - Jen faktické vrácení: zánik?
    - Vyvratitelná domněnka (srov. § 1952 odst. 2)?
    - Přítomnost vůle vrátit trvale (nikoli např. jen za účelem doplnění atd.)?

Dlužní úpis (§ 1952)

- OZ zde chrání dlužníka před budoucím nekalým jednáním věřitele
- Co je dlužní úpis? => prohlášení o uznání dluhu nebo jakékoli jiné dlužníkově prohlášení, ze kterého je patrné, že je zavázán k určitému dluhu
- Pravidla chránící dlužníka před zneužitím:
  - Pokud dlužník splní => právo na vrácení dlužního úpisu
  - Poskytne-li dlužník částečné plnění => právo na vyznačení na dlužním úpisu
- S vrácením dlužního úpisu bez kvitance je spojena vyvratitelná právní domněnka splnění dluhu (§ 1952 odst. 2)
  - nejasný vztah k prominutí dluhu (§ 1995 odst. 2)

Náhradní splnění: soluční úschova (§ 1953)

- Tzv. soluční úschova: následkem je zánik závazku
  - Procesní úprava (§ 289 an. ZŘS)
  - X notářská úschova (§ 2253)

- Důvody:
  - Věřitel jen neznámý
  - Věřitel je nepřítomný
  - Věřitel odmítl bezdůvodně přijmout plnění
  - Dlužník je bez své viny v nejistotě, kdo je věřitelem
  - Jiné důležité důvody na straně věřitele (např. nevydání kvitance)

- Dluhy způsobilé k náhradnímu splnění
  - § 290 ZŘS: U soudu lze složit do úschovy peníze, cenné papíry a jiné movité věci hodící se k úschově za účelem splnění závazku.

Místo plnění – splniště (§ 1954 an.)

- Pokud je určité místo plnění sjednáno či stanoveno, nemůže být věřitel nucen, aby plnění přijal v jiném místě, stejně jako dlužník nemůže být nucen, aby plnění v jiném místě poskytl (§ 1910)
- Jak se určuje místo plnění?
  - Smlouva
  - Povaha závazku
  - Účel plnění
  - Podpůrně: zákona (viz dále)
- Podoby místa plnění
  - Odnosný dluh
  - Donosný dluh
  - Zasílatelský dluh (srov. § 2090, 2123)

- **Podpůrné určení splniště (§ 1955)**
  - Nepěněžitý dluh: odnosný dluh
  - Peněžitý dluh:
    - plnění v hotovosti: donosný dluh (§ 1955 I 2)
    - plnění prostřednictvím poskytovatele platebních služeb: donosný - připsáním na účet poskytovatele (§ 1957 I)
    - plnění poštovním poukazem:
      - plněním na účet: připsáním na účet poskytovatele
      - jinak: vyplacením v hotovosti
- § 1955 II: nemění základ pravidla, jen se nahrazuje bydliště, resp. sídlo

- **Změna bydliště či sídla** jedné ze stran v průběhu trvání závazku, je-li splniště určeno odkazem na toto bydliště či sídlo: věřitel nese zvýšené náklady a nebezpečí (§ 1956)
  - i při postoupení pohledávky, poukázce (§ 1944) atd.

Čas plnění (§ 1958 an.)

- Důležité pojmy
  - **Doba splatnosti** (doba, v níž je povinen dlužník splnit svůj dluh, aniž by se dostal do prodlení)
  - **Splnitelný dluh** (dluh, který je dlužník oprávněn splnit)
  - **Splatný dluh** (dluh, který je dlužník povinen plnit a věřitel má právo domáhat se splnění dluhu)
- Doba plnění určená (§ 1961, 1962)
  - ve prospěch dlužníka,
  - ve prospěch věřitele,
  - ve prospěch obou (podpůrné pravidlo)
- Význam: např. pro počátek běhu promlčecí lhůty, možnost započtení, vznik prodlení, zánik závazku u fixních závazků

Splatnost

- Stanovená splatnost:
  - Smlouva
  - Zvláštní zákonná úprava
- Jinak: podpůrná úprava **§ 1958 odst. 2**: věřitel může žádat ihned + dlužník bez zbytečného odkladu musí plnit
  - srov. promlčení
- X určení času plnění ponechané na dlužníkovi (§ 1960)
- Nároky založené procesněprávními úkony: zde splatnost vychází z pariční lhůty
- Dnem následujícím po splatnosti se dlužník dostává do **prodlení**.

Splatnost ceny v obchodních transakcích (§ 1963)

- Implementace směrnice 2011/7/EU o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích
- Regulace úplatných vztahů mezi podnikateli navzájem anebo mezi podnikateli a orgány veřejné moci, reguluje se jen splatnost ceny
- Úplatné poskytnutí zboží nebo služby: speciálně stanovená podpůrná splatnost ceny
  - 30 dnů ode dne doručení faktury (nebo jiné výzva), nebo
  - 30 dnů od obdržení zboží nebo služby
  - 30 dnů od převzetí, případně ověření, zda bylo řádně plněno
    - limity pro dobu převzetí nebo ověření (§ 1965)

- **Limity smluvní úpravy (§ 1963 II)**
  - Mezi podnikateli: splatnost delší 60 dnů: není-li to vůči věřiteli hrubě nespravedlivé
  - K veřejnoprávní korporaci: nejvýše 60 dnů + musí to být odůvodněno povahou závazku
    - i zde však předpoklad hrubé nespravedlnosti (§ 1964 I)
  - ALE: Pravidlem v § 1963 není dotčeno právo smluvních stran ujednat si plnění ve formě **splátek** (§ 1966)

- **Ochrana věřitele (§ 1964) => dovolání se neúčinnosti ujednání**
  - o času plnění v rozporu s § 1963
  - odchylující se od zákonné výše úroků z prodlení – ochrana proti nízkým úrokům z prodlení (i zde je předpoklad hrubá nespravedlost vůči věřiteli)
    - srov. obecnou úpravu v § 1972

- **Právní následek vyslovení neúčinnosti:**
  - zákonná úprava
  - soud rozhodne jinak – může moderovat

- Procesní legitimace PO k ochraně malých a středních podnikatelů: ohledně ujednání ve smluvních podmínkách (§ 1964 II)
  - srov. obecnou úpravu v § 1972 II

Předčasné plnění

- Předčasné plnění: před splnitelností
- Obecná pravidla:
  - věřitel může odmítnout plnění
  - přijme-li: dlužník nemůže žádat zpět jako BO (§ 2992)
  - dlužník nemůže o úroky odpovídající dřívějšímu plnění snížit svůj dluh (§ 1967)
- Plnění osoby, která k poskytnutí plnění nemá dostatečnou svéprávnost (§ 1934)
  - před splatností: může požadovat zpět
    - tedy i plnění splnitelného (ale nesplatného) dluhu

Prodlení dlužníka a věřitele

1. Prodlení dlužníka (§ 1968 an.)

- § 1968: „Dlužník, který svůj dluh řádně a včas neplní, je v prodlení.“
  - stále lze splnit X nemožnost plnění

- Právní následky (§ 1969 an.):
  - za stanovených nebo ujednaných předpokladů odstoupit od smlouvy
  - při peněžitém plnění: úroky z prodlení (§ 1970 an.)
  - přechod nebezpečí náhodné škody na věci (§ 1974)

- Prodlení X odpovědnost za prodlení
  - odpovědnost za prodlení: není-li odpovědný, nenastupující účinky prodlení (srov. § 1968 v. 2)

Počátek a konec prodlení

- Prodlení zásadně začíná dnem, který následuje po splatnosti
- Počátek prodlení při bezhotovostních platbách
- Kdy končí prodlení?

Odstoupení při podstatném prodlení (§ 1977)

- Podstatné porušení smlouvy (§ 2002 I 2)
- Lze odstoupit ihned, nemusejí být splněny další podmínky
- Lhůta „bez zbytečného odkladu“
- NS, 32 Cdo 2484/2012: *„Jde o velmi krátkou lhůtu, jíž je míněno bezodkladné, neprodlené, bezprostřední či okamžité jednání směřující ke splnění povinnosti či k učinění právního úkonu či jiného projevu vůle, přičemž doba trvání lhůty bude záviset na okolnostech konkrétního případu.“*
- NS, 29 Odo 1237/2005: *„Odstoupil-li prodávající od smlouvy pro její podstatné porušení až po více než devíti měsících, nemohl odstoupit za podmínek stanovených pro odstoupení pro podstatné porušení smlouvy.“*

Odstoupení při nepodstatném prodlení (§ 1978)

- Základní podmínka: uplynutí dodatečné přiměřené lhůty k plnění
- Kdy na oznámení lhůty a její marné uplynutí automaticky navazuje odstoupení?
  - § 1978 II: dopředu oznámí, že lhůtu neprodlouží
- Jak poskytnout lhůtu? – lze i fakticky, posečkáním (není nutné výslovně)
- Co je to přiměřená lhůta?
- Poskytnutí nepřiměřeně krátké lhůty, resp. odstoupení bez poskytnutí lhůty: § 1979

Úroky z prodlení (§ 1970 an.)

- prodlení s plněním peněžitého dluhu
- odpovídá-li dlužník za prodlení (§ 1970 v. 1, § 1968 v. 2)
- Výše úroků z prodlení:
  - ujednaná
  - § 2 nařízení vlády č. 351/2013 Sb.: „Výše úroku z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou pro první den kalendářního pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o 8 procentních bodů.“

Vývoj repo sazby z poslední doby

Platná od:	(%)
17.3.2020	1,75
27.3.2020	1,00
11.5.2020	0,25
24.6.2021	0,50
6.8.2021	0,75
1.10.2021	1,50
5.11.2021	2,75
23.12.2021	3,75
4.2.2022	4,50
1.4.2022	5,00

Neúčinnost ujednání o úrocích z prodlení (§ 1972)

- Právo věřitele
  - srov. zvláštní úpravu § 1963, 1964
- **Předpoklad:** zhoršení postavení věřitele aniž je pro to spravedlivý důvod
- **Právní následek vyslovení neúčinnosti (§ 1972 I 2):**
  - zákonná úprava
  - soud rozhodne jinak – může moderovat
- **Procesní legitimace** PO k ochraně malých a středních podnikatelů: ohledně ujednání ve smluvních podmínkách (§ 1972 II)
  - srov. § 1964 II

Vztah úroků z prodlení a NŠ (§ 1971)

- Typické funkce úroků z prodlení:
  - motivační (preventivní)
  - ve vztahu k NŠ:
    - **kompenzační** – usnadňuje NŠ (**paušalizovaná NŠ**)
    - **nikoli limitující** – omezuje povinnost k NŠ nad rámec úroků z prodlení
      - X smluvní pokuta

Fixní závazek (§ 1980)

- Závazky se zjevnou vazbou účelu plnění na konkrétní přesně sjednaný termín, po jehož uplynutí již plnění evidentně ztrácí pro věřitele jakýkoliv smysl
- Dvě podmínky
  - Doba plnění je ve smlouvě přesně sjednána
  - Buď ze smlouvy, anebo z povahy závazku vyplývá jeho fixní charakter
- Následky: jako v případě odstoupení od smlouvy (§ 1980 II)
  - § 2004 => automatický **zánik závazku ex lege** (nenastává prodlení)
  - srov. vztah k nemožnosti plnění
- Věřitel má možnost zánik fixního závazku odvrátit: prohlásí, že na splnění smlouvy trvá

Prodlení věřitele

- Dva základní případy prodlení věřitele (§ 1975)
  - Nepřijme dlužníkem řádně nabídnuté plnění
  - Neposkytne dlužníkovi součinnost potřebnou ke splnění dluhu
- Objektivní kategorie
- Vztah prodlení dlužníka a prodlení věřitele (§ 1968 věta druhá)
  - je třeba číst v tom významu, že v případě prodlení věřitele nenastupují účinky prodlení dlužníka
- Nebezpečí nahodilé škody na věci (§ 1976)
- Porušení povinnosti vydat kvitanci (§ 1949)

Nebezpečí nahodilé škody na věci

- OZ zde upravuje zvláštní pravidla o nesení nebezpečí nahodilé škody na věci v důsledku porušení povinností:
  - **dlužník z důvodu svého prodlení (§ 1974 v. 1)**
  - **dlužník pro nakládání se věcí v rozporu se svými povinnostmi (§ 1974 v. 2)**
    - srov. § 2405, 2408

- výjimky pro oba případy:
  - prodlení není kauzální (škoda by vznikla i při řádném plnění)
  - škodu způsobil věřitel nebo vlastník věci

- **věřitel** z důvodu svého **prodlení** (§ 1976)

- výjimka:
  - škodu způsobil dlužník
  - kauzalita? (zákon výslovně neupravuje)

Děkuji za pozornost